

Катерина КУКЛІНОВСЬКА,
заступниця директора з виховної роботи ліцею №2
Шепетівської міської ради

Справжнім громадянином бути зобов'язаний...

У сучасних суспільно-політичних умовах, коли Україна зусиллями військових, добровольців, волонтерів відстоює свободу і територіальну цілісність, пріоритетного значення набуває патріотичне виховання. Проблема виховання громадянина постала перед людством тоді, коли виникла перша держава. І актуальною вона буде доти, поки держава існуватиме як соціальний інститут. Якісно нову демократичну державу можуть створити лише свідомі громадяни, які люблять Україну, свій народ, націю і готові самовіддано служити їх інтересам. «Школа – це маленький тест-драйв дорослого життя. Формуючи в ній сучасне суспільство, що базується на цінностях, ми вчимо дітей механізмів, що працюють у державі», – каже один з керівників Української Академії Лідерства, чинний пластун Дмитро Сиротюк.

Виховна робота завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, а нині її важливість складно переоцінити. Усе, що відбувається, – виклик для школи, для вчителів та учнів. Звісно, постають питання: як саме працювати зараз, як розставити акценти? Як чітко формувати програму національно-патріотичного виховання й доносити її молоді? Як шкільне середовище може впливати на формування світогляду учнів? Які успішні кейси та ефективні інструменти роботи?

У червні 2022 року Міністерство освіти і науки затвердило Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходи щодо її реалізації до 2025 року. Цим документом визначено стратегію цілеспрямованого процесу виховання дітей та молоді, яка реалізується шляхом комплексної співпраці органів влади, закладів освіти, громадських об'єднань та інших інститутів.

Сучасна школа повинна виховувати патріотів, які пишаються своєю належністю до українського народу, цінують та поважають матеріальні і духовні досягнення своєї Батьківщини, дбають про збереження її культурного надбання, стоять на захисті інтересів своєї громади, народу загалом.

Для досягнення мети поміж інших джерел впливу на становлення й розвиток дитини (сім'ї, однолітків, позашкільних освітніх закладів та ін.) школа посідає домінуючі позиції, тож і відповідальності на неї покладається більше, і можливостей перед нею відкривається більше. Для педагогічного колективу нашої школи патріотичний напрямок роботи був і залишається пріоритетним.

Національно-патріотичне виховання здійснюється на всіх етапах навчання, забезпечує всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарованість, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності і

культури, виховання громадянина України, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України.

У школі створена система національно-патріотичного виховання, яка впроваджується за такими етапами:

1. Інформаційно-пропагандистський: педагогічні ради, наради; методична спільнота класних керівників; батьківські збори; загальношкільні лінійки; учнівські конференції; шкільний сайт; класні, виховні години.

2. Інформаційно-пошуковий (пошукова діяльність): ознайомлення з нормативними документами, Законами України; дослідження; проектування; пошуково-дослідницькі проекти; використання інтернет-ресурсів; розробка планів роботи.

3. Практично-діяльнісний (активна діяльність): участь у Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Сокіл» («Джура»); участь у міських, обласних, всеукраїнських конкурсах; проведення зустрічей з учасниками бойових дій, військовослужбовцями; проведення заходів, акцій, екскурсій; волонтерська діяльність.

У закладі проводяться (силами класних керівників, учителями-предметниками, учнівським самоврядуванням) традиційні заходи й акції: Уроки мужності «Захист Вітчизни – обов'язок громадянина», Уроки вшанування Героїв Небесної Сотні, виховні години: «Імена і символи козацтва», «Символи моєї держави», «Україна – це територія гідності і свободи», «Мова рідна – слово рідне!», «Захист Вітчизни – обов'язок громадянина», «Соборність і злагода – умови процвітання України», «Вшанування пам'яті Героїв Крут», «Громадянином бути зобов'язаний», «Україна і Європа»; конкурси читців віршів до дня української писемності та мови «Моя земля – Україна»; виставка композицій «Осінь толока»; спортивно-патріотичні змагання «Козацькі розваги», традиційні зустрічі з військовослужбовцями – учасниками бойових дій; тематичні екскурсії до краєзнавчого музею, містами України; флешмоби із використанням української та державної символіки «Ланцюг єдності», «Одягни вишиванку», «Говоримо українською»; благодійні акції та волонтерські заходи: «Лист солдату», «Зігрій захисника» тощо.

Педагогами оновлюється зміст, урізноманітнюються форми та методи роботи, які дають можливість залучити школярів до активної діяльності, сприяють вияву інтересу до історії свого народу, своєї родини, залучають родини учнів до участі у виховній роботі школи. Виховні години проводяться у формі інсценізацій українських народних та сучасних казок, майстер-класів за участю дітей та батьків, уроків-подорожей із залученням представників громадських об'єднань, квестів, ігор, вікторин тощо.

Патріотичне виховання в закладі охоплює всіх здобувачів освітнього процесу, вагомий внесок у цю справу роблять учителі суспільно-гуманітарного циклу, формуючи у дітей не лише національний, патріотичний, а й громадянський компонент. Вивчення української мови та літератури, історії, географії, правознавства спрямовано на формування почуття патріотизму і національної свідомості дітей, знань про права і свободи громадян, сутність громадянського суспільства. Важливу роль у цьому відіграє особистий приклад самого педагога, його погляди та практичні дії, що є взірцем для наслідування. Якість підготовленості наших педагогів до уроків, заходів з використанням різних методів, форм навчання і виховання, врахуванням вікових та психологічних особливостей, застосуванням відвертості, емоційності, оптимізму та активної патріотичної позиції – не підлягає сумніву, кожен їх урок – урок життя.

Помітну роль у пропагуванні ідеї патріотичного виховання, як національного пріоритету України, набутті особистістю, що підростає, громадянських якостей відіграє учнівський парламент школи – ініціатор цікавих акцій, флешмобів, проєктів. Так, вихованці клубу «Лідер» взяли участь у конкурсі відеороликів «Своє кіно», «Українці – нація нескорених!», знято відеовітання до Дня української писемності та мови, відеофлешмоб «Пишаємося захисниками та захисницями України!», традиційними стали акції «Листи для захисників України», майстер-класи із виготовлення оберегів «Захисник України – гордість моєї країни!», флешмоб «Що означає для мене Мир?». Школярі самостійно організовують різноманітні акції та заходи у школі, а саме: музичні, танцювальні та спортивні челенджі, квести, арт-перерви, творчі локації «Привітай захисника України», «Всесвітній день прибирання», «Ми – за мирне небо», «Гарбуз PARTY або HALLOWEEN по-українськи», «Ланцюг миру», фотосушки «Найяскравіші миті шкільного життя», «З Україною в серці», «Україна вишивана», онлайн ток-шоу «Мої найкращі дні у школі», беруть участь у благодійних акціях «Смілива гривня», «Ворогам – кришка», «Випускники-2024 року для майбутніх поколінь», активно працюють і в освітньому ХАБі. Цікавими є тематичні дні з ініціативи лідерів учнівського самоврядування: джінсовий день, день без шкільного наплічника, день капців, день стилю, а в День учнівського самоврядування діти та вчителі на один день помінялися ролями.

Виняткова роль у формуванні патріотизму належить родині. Класні керівники, педагоги залучають батьків до активної участі в організації та проведенні родинних свят, змагань, конкурсів, зустрічей «Мама, тато, я – дружна сім'я», «Сімейне коло», «Моя родина – моя Батьківщина», «Мої батьки – захисники Вітчизни», які показують єдність поколінь, їх поглядів на загальнолюдські цінності, українську єдність. Наші батьки не тільки гості, не тільки спостерігачі, а й учасники таких заходів, адже вони мають безпосередній вплив на формування молодого покоління своїм досвідом та прикладом.

Враховуючи недостатньо розкритий потенціал інноваційних методів у патріотичному вихованні, ми приділяємо особливу увагу і сучасному методу проєктів. Цей метод – одна з педагогічних технологій, яка сприяє реалізації особистісно орієнтованого підходу в патріотичному вихо-

ванні дітей, дозволяє дітям в майбутньому адаптуватись до суспільства і життя в ньому. Саме за таким проєктом працює і музей історії школи: загальношкільна краєзнавча експедиція учнів «Я – ліцеїст. Я – шепетівчанин. Я – громадянин», основними завданнями якої є виховання любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, духовних і культурних цінностей; формування в учнів активної громадянської позиції; залучення школярів до активної діяльності з вивчення історії рідного краю та довкілля, а також до дослідницької роботи.

Активно залучаємо школярів і до участі у заходах всеукраїнського рівня: Всеукраїнська експедиція «Моя Батьківщина - Україна», Всеукраїнська гра «Ми – козацького роду», «Ми – патріоти» на платформі «Шкільний портал», флешмоб «Жовта стрічка», фотоконкурси «Мій рідний край – Хмельниччина», «В об'єктиві натураліста», конкурс юних фотоаматорів «Моя Україно!», Всеукраїнський онлайн-челендж «ДО ПЕРЕМОГИ», патріотичний флешмоб до Дня Соборності України. Активно та пізнавально щорічно проходить тиждень «Нація нескорених: від козацтва до сьогодення» до Дня українського козацтва: інтерактивні уроки стійкості «Вартові миру», змагання «Козацькі джури», гра-подорож «Козацькі клейноди», літературна мандрівка «Козаче, воїне величний, прославлений ти у віках!» мають на меті перевірити знання з історії України та козацтва, виявити літературні уподобання, розвивати силу, спритність та винахідливість. Традиційними стали челенджі, відеоквести, арт-майданчики: «Читаємо Шевченка», «Плекаймо солов'їну», «Творимо мирне майбутнє».

В рамках Всеукраїнської військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») в ліцеї створено курінь імені Героя України Артема Слісарчука, випускника школи. У складі куреня – чотири рої: «Вільні яструби», «Юні козачата», «Юні патріоти» та «Соколята». Для дітлахів проходять святкові посвяти у козачата, юні патріоти беруть активну участь в різноманітних акціях, конкурсах: рій «Соколята» став лауреатом обласної онлайн гри-вікторини «Відун», а члени рою «Вільні яструби» – активними учасниками даної гри в рамках заходів Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»). Результатом цієї роботи стала участь рою «Соколята» в таборуванні, де вони посіли I місце у віковій категорії «новаки» та I особисте місце в конкурсі «Відун».

Учасники освітнього процесу активно допомагають ЗСУ. Ми плетемо сітки, купуємо дрони, РЕБи, відправляємо посилки нашим захисникам, беремо участь у волонтерській діяльності.

Школа має особливу відповідальність за завтрашній день незалежної України. Тут сьогодні плекається громадянин, який перейме на свої плечі тягар з плечей старших поколінь, діятиме і мислитиме по-новому, нестандартно, буде активним перетворювачем життя. Отже, майбутнє нації залежить від сьогодення. Які моральні устої, принципи, повагу та любов до Батьківщини ми, педагоги, покладемо в основу виховання, такою і буде наша країна, наша нація в майбутньому.